

СУТНІСТЬ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ СКЛАДОВОЮ ПІДПРИЄМСТВА

Стаття спрямована на узагальнення теоретичних засад сутності організаційно-економічного забезпечення в сучасних умовах та обґрунтування його складових, розробка відповідного інструментарію для управління ними. За результатами проведеного дослідження проведено морфологічний аналіз категорії «організаційно-економічне забезпечення»; проведено аналіз ключових слів дефініцій «організаційно-економічне забезпечення»; узагальнення проведеного морфологічного аналізу наведено у вигляді діаграми порівняння ключових слів дефініцій «організаційно-економічного забезпечення»; систематизовано сутність поняття «організаційно-економічне забезпечення»; проведено дослідження сутності організаційно-економічного забезпечення інноваційної складової; уточнено сутність інноваційної складової підприємства; узагальнено теоретичні положення щодо організаційно-економічного забезпечення управління інновацій; уточнено визначення категорії «організаційно-економічне забезпечення управління інноваційною складовою підприємства»; обґрунтовано перелік інструментів для організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями; виокремлено складові економічного та організаційного забезпечення.

Ключові слова: організаційне забезпечення; економічне забезпечення; інноваційна складова підприємства; організаційна структура.

CHERNOIVANOVA A.

Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics

ESSENCE OF ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MANAGEMENT PROVIDING OF INNOVATIVE COMPONENT OF COMPANY

The article is aimed at generalization of the theoretical foundations of the essence of organizational and economic provision in modern conditions and the substantiation of its components, development of appropriate tools for their management. According to the results of the research: a morphological analysis of the category "organizational and economic support" was conducted; the analysis of the key words of the definitions "organizational and economic support" was conducted; The generalization of the performed morphological analysis is presented in the form of a comparison chart of the key words of the definitions of "organizational and economic provision"; systematized the essence of the concept of "organizational and economic provision"; the research of the essence of organizational and economic provision of the innovative component was conducted; the essence of the innovative component of the enterprise is specified; generalized theoretical positions regarding organizational and economic provision of management of innovations; the definition of the category "organizational and economic provision of management of the innovative component of the enterprise" is specified; the list of tools for organizational and economic provision of management of innovations is substantiated; the components of economic and organizational support are singled out.

Key words: organizational support; economic provision; innovative component of the enterprise; the organizational structure.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку соціально-демографічних процесів в Україні, відновлення втраченого наукового та науково-технічного потенціалу потребує відповідного організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною складовою підприємства. Означені процеси прискорюються й інформаційною революцією, яка веде до лавиноподібних інновацій та ускладнення самої сутності процесу праці.

Разом із тим, існуюча складна ситуація у сфері інноваційної праці в Україні обумовлює необхідність подальшого розвитку та поглиблення досліджень у цьому напрямі. Стан організаційно-економічного забезпечення інноваційної діяльності та інноваційної праці, визначення його нової сутності в сучасних умовах як цілісного об'єкта в сучасних умовах потребує комплексного системного підходу, який теж поки відсутній.

Аналіз останніх досліджень та виділення невирішених частин. Різні аспекти трактування сутності та змісту поняття «організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями та її складовою: інноваційною працею», урахування їх особливостей, а також розробка практичних рекомендацій щодо організаційно-економічного забезпечення) висвітлені в працях таких зарубіжних та українських вчених: Трофимчук В.О., Якубенко Ю.Л., Матросова Л.М., Мельникова М.В., Голев М.К., Дубравіна Л.І. [4, 5, 7, 8, 12, 15]. Так, узагальнення теоретичних підходів до визначення сутності категорії «організаційно-економічне забезпечення» здійснив Голев М. К. в [4]. Проте автор не визначає окремо сутність економічного і організаційного забезпечення. В роботах Мельникової М.В. в [8] досить ґрунтовано визначено зміст поняття «організаційно-економічне забезпечення». Зокрема, автор відокремлює категорію «організаційне забезпечення» та нажалі, залишає поза увагою категорію «економічне забезпечення». Матросова Л.М. [7] окрім наведеного нижче трактування даної дефініції пропонує також схему елементів організаційно-економічного забезпечення. Однак у всіх цих роботах не визначено єдиного підходу до категорійного інструментарію організаційно-економічного забезпечення управління інноваційною складовою підприємства, адекватною сучасним умовам розвитку економіки.

Разом з цим, недостатньо розробленими залишаються також теоретичні та практичні питання щодо зміни сутності інноваційної складової підприємства в сучасних умовах, що унеможлиблює вироблення відповідних інструментів для її організаційно-економічного забезпечення.

Формування цілей. Тому метою дослідження є узагальнення теоретичних засад сутності організаційно-економічного забезпечення в сучасних умовах та обґрунтування його складових, розробка відповідного інструментарію для управління ними.

Для досягнення поставленої мети дослідження визначено такі наукові завдання:

- 1) уточнити сутність інноваційної складової підприємства;
- 2) узагальнити теоретичні положення щодо сутності організаційно-економічного забезпечення;
- 3) обґрунтувати інструментарій організаційно-економічного забезпечення.

Виклад основного матеріалу. Більшість авторів [1, 2, 8, 14]: погоджуються, що інноваційна складова підприємства включає інновації та інноваційну працю. Тому при розробці визначення організаційно-економічного забезпечення будемо спиратись саме на цю точку зору.

Необхідність систематизації існуючих підходів до сутності поняття «організаційно-економічне забезпечення» викликана наявністю великої кількості публікацій [1–16]:

На основі дослідження поглядів, зарубіжних та вітчизняних, представлених в цих публікаціях, було отримано наступні результати, які узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

**Морфологічний аналіз категорії
«організаційно-економічне забезпечення» у працях сучасних вчених***

№ п/п	Автор	Ключові слова
1	Свінарьова Г.Б. [11, с.6]	Його частиною є аналітичне забезпечення
2	Трофимчук В.О. [12, с.6]	Система організаційних, управлінських, нормативно-правових та методичних важелів
3	Якубенко Ю.Л. [15, с.6]	Основні фактори виробництва
4		Заходи
5	Дубравіна Л.І. [5, с.6]	Послідовна низку причинно-наслідкових зв'язків
6	Матросова Л.М. [7, с.22]	Принципи, функцій, засоби, чинники та інструменти управління
7	Голєв М.К. [4, с.7]	1. Сукупність економічних чинників (планування, контролю, оцінки, стимулювання діяльності, економічної відповідальності) функціональних служб
8		2. Сукупність організаційно-управлінських та економічних методів і важелів впливу на результати
9	Мельникова М.В. [8, с.42]	1. Сукупності динамічних процедур, форм, методів та інструментів
10		2. Формування оргструктури та організація діяльності
11		3. Удосконалення оргструктури управління
12		4. Систематизація підходів до визначення закономірностей і методів формування
13		5. Сукупність динамічних процедур, форм, методів та інструментів
14		6. Функціонування підсистем по створенню організаційних та економічних умов
15	Філіппова С.В., Ковтуненко К.К. [13, с.223]	1. Поєднує віртуальні і фізичні організаційні механізми.
16		2. Інноваційний процес повністю: від розробки до комерціалізації
17	Велика енциклопедія нафти і газу [2, с.1]	1. Розробка організаційної структури і системи управління
18		2. Одне з основних складових елементів системного базису
19		3. Сукупність економічних параметрів управління, методів організації виробництва
20	Черноус Ю.О. [14, с.3]	Сукупність динамічних процедур, форм, методик, інструментів менеджменту
21	Ганущак Л.М. [6, с.75]	«Структуроване ціле» елементів і відносин, в основі якого – узгодження інтересів підприємств машинобудування
22	Тридід А. [10, с.159]	Методи, принципи, місія, етапи, фундаментом виступають відносини між підприємствами...
23	Завлин П.Н. [9, с.84]	Конкретні організаційні, економічні, техніко-технологічні заходи в їх взаємозв'язку і взаємозалежності, а також способи, прийоми, напрями діяльності в розрізі основних блоків

№ п/п	Автор	Ключові слова
24	Брюховецька І. [6]	Система форм, методів, інструментів впливу суб'єкта управління на об'єкт управління для досягнення бажаних результатів
25	Сухорукова А. [6]	Систему, яка складається з комплексу взаємозалежних блоків (елементів системи), підданих впливу зовнішніх і внутрішніх чинників, але утворюючих певну цілісність, яка прагне у своєму функціонуванні до досягнення конкретних цілей
26	Єрмошенко М.М., Ганущак-Єфіменко Л.М. [6, с.75]	Місія, сукупність принципів, функцій, методів, інструментів, оргструктура

* Складено автором на основі [2, 4–15]

Отже аналіз наведених визначень дозволив стверджувати, що існують досить відмінні підходи до трактування організаційно-економічного забезпечення, але більшість авторів розглядають його на основі ключового слова «сукупність». Наприклад, Голев М.К. в [4] підкреслює, що багато вчених вважають, що організаційно-економічне забезпечення – це «сукупність економічних чинників». Автор розширює це визначення як «сукупність організаційно-управлінських та економічних методів і важелів впливу на результат діяльності підприємства». У великій енциклопедії організаційно-економічне забезпечення також трактується як «сукупність» (але з словосполученнями «параметри управління» та «методи організації») «сукупність економічних параметрів управління, методів організації виробництва і праці) [2]. Черноус Ю.О. та Мельникова М.В. в [8, 14] також дають визначення організаційно-економічному забезпеченню як «сукупності». Вони вважають, що це «сукупність динамічних процедур, форм, методів, інструментів». Єрмошенко М.М., Ганущак-Єфіменко Л.М. в [6] трактують діючу категорію також як сукупність. В роботі Трофимчук В.О. [12] представляє зміст поняття як систему організаційних, управлінських, нормативно-правових та методичних важелів реалізації. Ключове слово «система» також використовують й в роботах [5, 6] інші автори (наприклад, Сухорукова А., Брюховецька І., Єрмошенко М.М., Ганущак-Єфіменко Л.М.). Дубравіна Л.І. в [5] визначає організаційно-економічне забезпечення як послідовні причинно-наслідкові зв'язки, а Матросова Л.М. в [7] «як розробку певних принципів, функцій, засобів, чинників та інструментів управління». У великій енциклопедії дається досить ґрунтоване визначення організаційно-економічного забезпечення як «системного базису» («одним з основних складових елементів системного базису, який характеризує ступінь організації об'єкта управління»). Крім того, деякі автори в [6, 10] пов'язують організаційно-економічне забезпечення з стратегічним контекстом (наприклад, Тридід А. Єрмошенко М.М., Ганущак-Єфіменко Л.М. включають до трактування даної дефініції ключове слово «місія»). В роботі [8] Мельникова М.В. розглядає організаційно-економічне забезпечення управління з чотирьох позицій, як:

- 1) функціонування підсистем по створенню організаційних та економічних умов;
- 2) як сукупності динамічних процедур, форм, методів та інструментів, що дозволяють обґрунтувати і приймати рішення;
- 3) вдосконалення організаційних структур управління;
- 4) систематизація підходів до визначення закономірностей і методів формування і розвитку організаційних структур.

Слід зазначити, що останнє визначення підходить лише до сутності категорії «організаційне забезпечення», крім того четверта позиція дещо дублює третю.

Згідно з проведеними дослідженнями та наведеними визначеннями сутності «організаційно-економічне забезпечення» слід зазначити, що практично у всіх наведених вище тлумаченнях у різних контекстах зустрічається також ключове слово «методи».

Отже, узагальнення проведеного морфологічного аналізу наведено у вигляді діаграми порівняння ключових слів дефініції «організаційно-економічне забезпечення» (рис. 1).

На основі проведеного аналізу ключових слів дефініції «організаційно-економічне забезпечення» (рис. 1) можна зробити наступні висновки: найчастіше дослідники використовують словосполучення – «сукупність принципів, форм, методів, інструментів» (28% з аналізованих авторів). Друге місце по частоті використання (21%) належить ключовому слову – «система». На третьому місці (12%) словосполучення «важелі». На четвертому місці (8%) автори пов'язують дану категорію з ключовими словами – «заходи», «сукупність економічних чинників», «формування оргструктури».

На основі проведеного вище аналізу категорії «організаційне забезпечення» можна зауважити, що організаційне забезпечення передбачає формування та удосконалення організаційних структур управління інноваціями підприємствами, а економічне – включає розробку норм, нормативи та стимулів та інших інструментів управління для досягнення поставленої мети.

В цілому, організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями – це сукупність організаційних та економічних методів, процесів та інструментів управління, яка розглядається у комплексі як система формування забезпечення та включає розробку функціональних підсистем для своєчасної реакції на зміни зовнішнього і внутрішнього середовища з метою підвищення ефективності управління інноваціями.

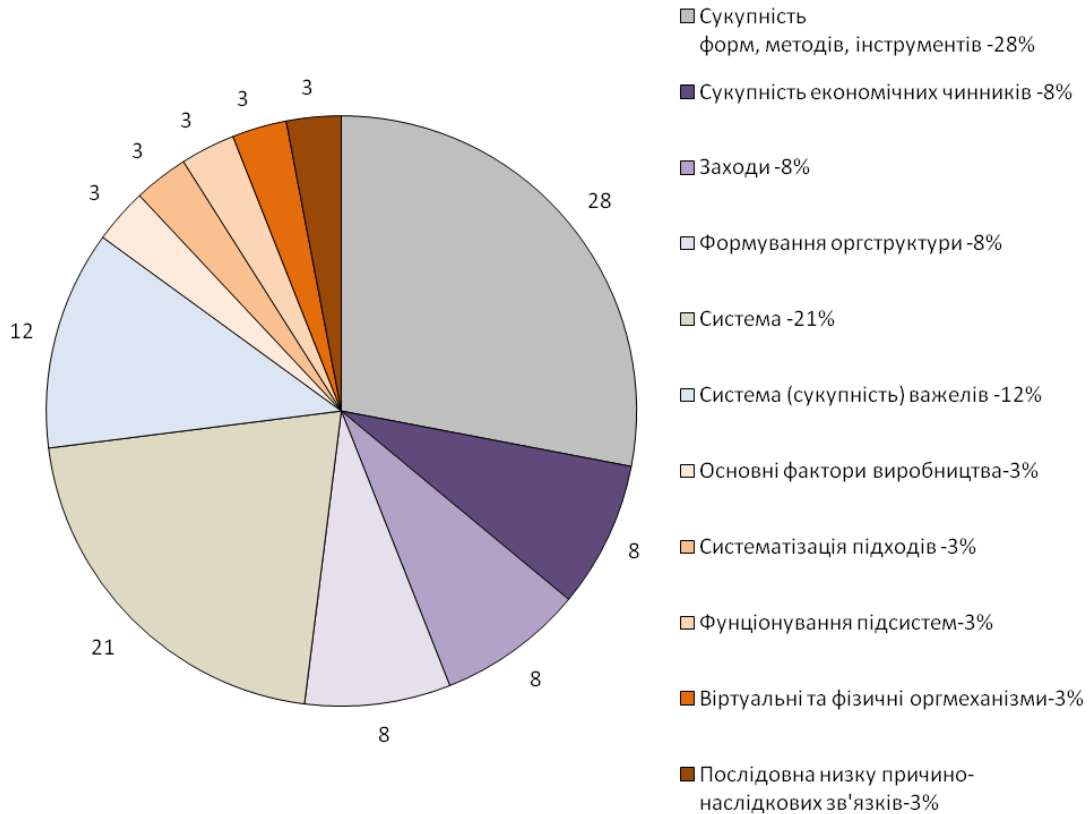

Рис. 1. Діаграма порівняння ключових слів діфініцій «організаційно-економічне забезпечення»

Висновки. Проведене дослідження сутності організаційно-економічного забезпечення інноваційної складової дозволило отримати наступні результати:

- 1) уточнено сутність інноваційної складової підприємства;
- 2) уточнено визначення організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями;
- 3) виокремлено складові економічного та організаційного забезпечення;
- 4) обґрунтовано перелік інструментів для організаційно-економічного забезпечення управління інноваціями.

Запропоновані науково-практичні розробки можуть бути використані у промисловості, її машинобудівній галузі у процесі здійснення інноваційної праці, а також розробці й впровадженню конкретних заходів щодо підвищення ефективності інноваційної діяльності та управлінської праці.

Майбутнім напрямком дослідження у цій предметній галузі може стати обґрунтування теоретичного підходу до формування організаційно-економічного механізму управління інноваційною складовою підприємства.

Література

1. Бібліотека українських автореферат [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://librag.org.ua>
2. Большая энциклопедия нефти и газа [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.ngpedia.ru
3. Ганушак Л. М. Інформаційні технології в управлінні інноваційним потенціалом державних підприємств / Л. М. Ганушак // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 10. – С. 18–24.
4. Голев М. К. Організаційно-економічний механізм забезпечення ефективного функціонування підприємств на фондовому ринку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.06.01 / М. К. Голев. – Тернопіль. академія народного господарства. – Тернопіль, 2003. – 22 с.
5. Дубравіна Л. І. Організаційно-економічне забезпечення підвищення ефективності виробництва : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04 / Л. І. Дубравіна. – Луганський нац. аграр. ун-т. – Луганськ, 2013. – 20 с.
6. Єрмошенко М. М. Економіка та управління інноваційною діяльністю: навчальний посібник / М. М. Єрмошенко, Л. М. Ганушак – Єфіменко. – К. : Національна академія управління, 2011. – 528 с.
7. Матросова Л. М. Організаційно-економічне забезпечення управління інноваціями на промислових підприємствах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 08.02.02 / Л. М. Матросова / Нац. акад. наук України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г. М. Доброва. – К., 2002. – 36 с.

8. Мельникова М. В. Об организационно-экономическом обеспечении системы городского управления в Украине / М. В. Мельникова // Проблемы теории и практики городского управления (экономико-правовой аспект) : материалы IX Междунар. науч.-практ. конф. / НАН Украины. Ин-т экономико-правовых исследований ; редкол. : Богачев С. В. – Донецк : Изд-во «Ноулидж», 2013. – С. 41–44.
9. Основы инновационного менеджмента: теория и практика / под. ред. П. Н. Завлина. – М. : Экономика, 2002. – 475 с.
10. Пономаренко В. С. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи : монографія / В. С. Пономаренко, О. М. Тридід, М. О. Кизим. – Х. : Інжек, 2013. – 328 с.
11. Свінарьова Г. Б. Організаційно-економічне забезпечення функціонування підприємницької ланки у промисловому секторі економіки : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.07.01 / Г. Б. Свінарьова / Ін-т пробл. ринку та екон. екол. дослідж., Нац. акад. наук України. – Одеса, 2003. – 20 с.
12. Трофимчук В. О. Організаційно-економічне забезпечення підвищення ефективності поводження з відходами в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.06 / В. О. Трофимчук / Нац. акад. наук України, Держ. установа «Ін-т економіки природокористування та сталого розвитку». – Київ, 2013. – 20 с.
13. Організаційно-економічне забезпечення комерціалізації результатів науково-технічних досліджень вищих навчальних закладів та їх наукових підрозділів, що сприяє інноваційному розвитку України : монографія / [С. В. Філіпова, К. В. Ковтуненко, Л. О. Волощук, С. А. Нізяєва, І. О. Башинська]. – Донецьк : Вид-во «Ноулідж», 2012. – 326 с.
14. Черноус Ю.Е. Организационно экономическое направление. Обеспечения принятия управленческих решений [Электронный ресурс] / Ю. Е. Черноус. – Режим доступа : <http://www.vectoreconomy.ru/images/publications/2017/4/economicsmanagement/Chernous.pdf>
15. Якубенко Ю. Л. Організаційно-економічне забезпечення конкурентоспроможного розвитку сільськогосподарських підприємств : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : 08.00.04 / Ю.Л. Якубенко / Білоцерк. нац. аграр. ун-т. – Біла Церква, 2014. – 20 с.
16. Tidd D. Managing innovation / D. Tidd, D. Bessant, K. Pavitt. – 2011. – P. 3.

Надійшла : 22.09.2017; рецензент: д. е. н., доц. Кукса І.М.